

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

Αριθμός Γνωμοδότησεως 51/2019

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Τμήμα Ε'

Συνεδρίαση της 6^{ης} Μαρτίου 2019

Σύνθεση:

Πρόεδρος: Μεταξία Ανδροβιτσανέα, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Μέλη: Βασιλική Πανταζή, Ελένη Σβολοπούλου, Δημήτριος Μακαρονίδης, Σταύρος Σπυρόπουλος, Γεώργιος Γρυλωνάκης, Ιωάννης Χατζηνέκουρας, Νομικοί Σύμβουλοι.

Εισηγητής: Σπυρίδων Μαυρογιάννης, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ. (γνώμη χωρίς ψήφο)

Αριθμός Ερωτήματος: Το υπ' αριθμ. πρωτ. 12824/14-2-2019 έγγραφο του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας & Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων/Γεν Δ/ση Αντεγκληματικής και Σωφρονιστικής Πολιτικής.

Ερώτημα: Ερωτάται εάν είναι δυνατόν να επανέλθει στην υπηρεσία η παραιτηθείσα τέως υπάλληλος Μ.Α., η οποία υπέβαλε σχετικό αίτημα, ισχυριζόμενη ότι η παραίτησή της ήταν προϊόν πλάνης ως προς τη δυνατότητα επανόδου της στην υπηρεσία αλλά και νοητικής σύγχυσης που περιόριζε ουσιαστικά τη βούλησή της.

Στο πιο πάνω ερώτημα, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Ε') γνωμοδότησε ως εξής :

Ιστορικό

Από το έγγραφο της ερωτώσης υπηρεσίας και τα στοιχεία του φακέλου που το συνοδεύουν προκύπτει το ακόλουθο πραγματικό:

1. Με τη 86255/28-11-2017 (Γ' 1229) πράξη του ΥΔΔΑΔ διαπιστώθηκε η λύση της υπαλληλικής της σχέσης της Μ.Α., υπαλλήλου του κλάδου ΔΕ Τεχνικός του Καταστήματος Κράτησης Κορυδαλλού, λόγω υποβολής από αυτήν των 56491/18-10-2017 (πρώτης) και 63206/17-11-2017 (δεύτερης) παραιτήσεών της.
2. Με την από 11-2-2019 αίτησή της προς το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η ως άνω ζητά την επαναφορά της στην υπηρεσία, επικαλούμενη ακυρότητα της περί παραίτησης βούλησής της, λόγω πλάνης περί τα πράγματα και (νοητικής) σύγχυσής της, κατά το χρόνο της υποβολής της.
3. Ενόψει των ανωτέρω, προκύπτει ο προβληματισμός της Υπηρεσίας, ως προς τη δυνατότητα επαναφοράς της ως άνω στην υπηρεσία.

Νομοθετικό Πλαίσιο

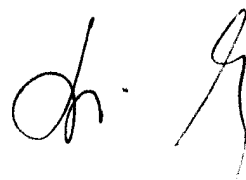
4. Στις διατάξεις του άρθρου στο άρθρο 148 του ν. 3528/2007 (Α' 54) «Κύρωση του Κώδικα Κατάστασης Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ.», ορίζονται τα εξής:

«1. Η παραίτηση αποτελεί δικαίωμα του υπαλλήλου και υποβάλλεται εγγράφως. Αίρεση, όρος ή προθεσμία στην αίτηση παραίτησης θεωρούνται ότι δεν έχουν γραφεί.
2. ... 3. ... 4. Ο υπάλληλος μέσα σε αποκλειστική προθεσμία ενός (1) μηνός από την υποβολή της αίτησης παραίτησης μπορεί να την ανακαλέσει εγγράφως, εφόσον αυτή δεν έχει γίνει αποδεκτή σύμφωνα με την επόμενη παράγραφο. 5. Η αίτηση παραίτησης γίνεται αποδεκτή με πράξη που εκδίδεται από το Αρμόδιο όργανο και δημοσιεύεται σε περίληψη στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. ... Για τη λύση της υπαλληλικής σχέσης εκδίδεται διαπιστωτική πράξη, περίληψη της οποίας δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. 6. ...».

5. Στις διατάξεις των άρθρων 131, 140, 141, 143 του ΑΚ ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 131

«Η δήλωση της βούλησης είναι άκυρη αν, κατά το χρόνο που έγινε, το πρόσωπο δεν είχε συνείδηση των πράξεών του ή βρισκόταν σε ψυχική ή διανοητική διαταραχή που περιόριζε αποφασιστικά τη λειτουργία της βούλησής του...».

Άρθρο 140

«Αν κάποιος καταρτίζει δικαιοπραξία και η δήλωσή του δεν συμφωνεί, από ουσιώδη πλάνη, με τη βούλησή του, έχει δικαίωμα να ζητήσει την ακύρωση της δικαιοπραξίας».

Άρθρο 141

«Η πλάνη είναι ουσιώδης όταν αναφέρεται σε σημείο τόσο σπουδαίο για την όλη δικαιοπραξία, ώστε, αν το πρόσωπο γνώριζε την πραγματική κατάσταση, δεν θα επιχειρούσε τη δικαιοπραξία».

Άρθρο 143

«Εφόσον ο νόμος δεν ορίζει διαφορετικά, πλάνη που αναφέρεται αποκλειστικά στα παραγωγικά αίτια της βούλησης δεν είναι ουσιώδης».

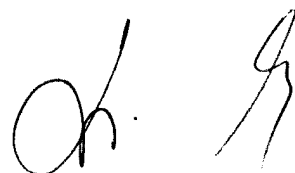
Ερμηνεία και εφαρμογή διατάξεων

Από τις προαναφερόμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και όλου του νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται, του σκοπού που εξυπηρετούν και την υπαγωγή σ' αυτές των πραγματικών περιστατικών που τέθηκαν υπόψη του Τμήματος (ή της Ολομέλειας) από την ερωτώσα υπηρεσία, συνάγονται τα ακόλουθα:

6. Η παραίτηση αποτελεί έναν από τους λόγους λύσης της υπαλληλικής σχέσης, είναι δε δικαίωμα του υπαλλήλου, δεδομένου ότι η υπαλληλική σχέση είναι εθελούσια (άρθρ. 4§4, 103§§2,4, 104§1 του Συντάγματος, άρθρ. 14, 18, 19 ΥΚ). Η προς τούτο δήλωση της βούλησης του υπαλλήλου πρέπει να προέρχεται από πρόσωπο που έχει συνείδηση των πραττομένων, δεν στερείται της λογικής, εξαιτίας πνευματικής νόσου (ΑΠ 1687/2002 ΝοΒ 2003.1219) και να είναι απαλλαγμένη από ελαττώματα που αποκλείουν την ελεύθερη διαμόρφωσή της (ΣτΕ 2873/2006, 2316/1989, 3285/1986, 4300/1983, 1323/1974). Δικαίωμα έγγραφης ανάκλησης της παραίτησης προβλέπεται εντός αποκλειστικής προθεσμίας ενός μήνα από της υποβολής της, εφόσον δεν έχει γίνει αποδεκτή, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 5 του άρθρου 148 ΥΚ. Αντιθέτως, ο ΥΚ δεν προβλέπει διαδικασία ανάκλησης της υποβληθείσας παραίτησης, ούτε από τον υπάλληλο, ούτε από τη Διοίκηση, μετά την αποδοχή της (ΣτΕ 3925/1994, Γνωμ ΝΣΚ 45/2010).

7. Εν τούτοις, έχει γίνει δεκτό ότι επιτρέπεται η ανάκληση της παραίτησης, τόσο από τον υπάλληλο, όσο και από τη Διοίκηση, σε περίπτωση που η περί παραιτήσεως βούληση είναι, κατά τα ως άνω, ελαττωματική. Στα παρακωλυτικά στοιχεία της ελεύθερης διαμόρφωσης της βούλησης περιλαμβάνεται και η πλάνη, δηλαδή η εσφαλμένη γνώση της απαιτούμενης πραγματικής κατάστασης για τον προσδιορισμό της βούλησης (Μπαλής «Γεν. Αρχαί» εκδ. 8η παρ. 42 σελ. 132), η οποία απαιτείται να είναι ουσιώδης, δηλαδή να αναφέρεται σε τόσο σημαντικό και σπουδαίο στοιχείο της κατάστασης στην οποία πρόκειται να περιέλθει ο υπάλληλος μετά τη λύση της σχέσης του με το Δημόσιο, ώστε αυτός, αν το γνώριζε, να μην προέβαινε στη δια της αίτησης εκφρασθείσα δήλωση παραίτησης (ΣΤΕ 3554, 3550/1988, 3957/1978, Γνωμ ΝΣΚ 134/2015, 222/2013, 45/2010, 28/2002, 658/1999, 309/1992, 689, 13/1989, 887/1987, 247/1982). Προς την πλάνη, εξομοιούνται και η άγνοια, δηλαδή η έλλειψη γνώσης της απαιτούμενης πραγματικής κατάστασης για τον προσδιορισμό της βούλησης, με την προϋπόθεση ότι αυτή δεν είναι συνειδητή από μέρος του δηλούντος (Μπαλής ε.α. παρ. 42 σελ. 137, Γεωργιάδης-Σταθόπουλος κατ' άρθρο ερμηνεία ΑΚ τόμος 1ος σελ. 209, ΕφΔωδ 16/1972 Αρμ. 26.441).

8. Περαιτέρω, έχει επίσης γίνει δεκτό ότι, παρά το ότι πλάνη αναγόμενη στα παραγωγικά αίτια της βουλήσεως δεν θεωρείται, κατ' αρχάς, ουσιώδης κατά το αστικό δίκαιο (αρθρ. 143 ΑΚ), αν μνημονεύονται γεγονότα που μπορεί να εκτιμηθούν ως δικαιολογούντα την περί παραιτήσεως βούληση του υπαλλήλου και αυτά αποδεικνύονται μεταγενεστέρως ανακριβή, θεμελιούται πλάνη και νομική ελαττωματικότητα της βουλήσεως του παραιτουμένου και δικαιολογείται η ανάκληση της παραίτησεως (Γνωμ ΝΣΚ 576/2002, 580/2001, 430/1997). Ειδικότερα, έχει, κατά περίπτωση, κριθεί, ότι η αδυναμία συνταξιοδότησης, μετά τη λύση της υπαλληλικής σχέσης, συνιστά ουσιώδες στοιχείο της κατάστασης στην οποία πρόκειται να περιέλθει ο υπάλληλος μετά την παραίτηση και η περί αυτής πλάνη είναι ουσιώδης (Γνωμ ΝΣΚ 134/2015, 535/2012, 393-395/2012, 45/2010, 207/2001, 442/1999, 430/1997, 309/1992). Ομοίως, έχει γίνει δεκτό ότι ουσιώδες στοιχείο, κατά τα ανωτέρω, μπορεί να είναι και το ύψος της σύνταξης που θα λάβει ο παραιτηθείς (Γνωμ ΝΣΚ 356/2004, 23/2005, 28/2002, 727/1991), εκτός αν η διαφορά του ύψους της σύνταξης είναι μικρή, πράγμα που καθιστά το στοιχείο αυτό μη ουσιώδες (Γνωμ ΝΣΚ 23/2005, 28/2002). Η δε επίκληση από τον υπάλληλο, ενώπιον της Διοίκησης,

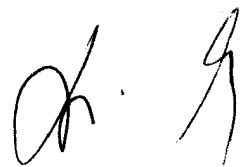

της συνδρομής πλάνης, κατά τα ως άνω, αρκεί να γίνεται προς στήριξη του αιτήματός του περί ανάκλησης της πράξης αποδοχής της παραίτησης (πρβλ. ΣτΕ 3925/94).

9. Περιλαμβάνεται επίσης στα παρακωλυτικά στοιχεία της ελεύθερης διαμόρφωσης της βούλησης και η κατά το χρόνο αυτής (βούλησης) έλλειψη συνείδησης των πράξεων του προσώπου, ή συνδρομή ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής που περιόριζε αποφασιστικά τη λειτουργία της βούλησής του. Έλλειψη συνείδησης των πραττομένων συνιστά η παροδική διατάραξη, μη οφειλόμενη σε πνευματική νόσο, υφίσταται δε όταν λείπει η δύναμη προς διάγνωση της ουσίας και του περιεχομένου της επιχειρούμενης πράξης συνεπεία λ.χ. βαριάς μέθης, υψηλού πυρετού, επενέργειας τοξικής ουσίας, ύπνου, ύπνωσης. Αντιθέτως, η ψυχική ή διανοητική διατάραξη που περιορίζει τη λειτουργία της βούλησης μπορεί να είναι παροδική ή διαρκής, πρέπει δε επίσης να αποδεικνύεται ότι υφίστατο κατά το χρόνο επιχείρησης της πράξης (Γεωργιάδη-Σταθόπουλου, κατ' άρθρο ερμηνεία ΑΚ τόμος 1ος άρθρο 131 II αρ. 2-3). Η απόδειξη της ανικανότητας αυτής βαρύνει εκείνον που την επικαλείται, τα μέσα δε απόδειξης δεν μπορεί να είναι παρά ιατρικές γνωματεύσεις, οι οποίες πρέπει να προέρχονται από τα αρμόδια προς τούτο υπηρεσιακά όργανα, συνεπικουρούμενες και από άλλα επίσημα στοιχεία που ανάγονται στο χρόνο της παραίτησής του (ΔΕΑ 1333/2011, Γνωμ. ΝΣΚ 207/2018, 166/2017). Η εξέταση και διαπίστωση του κατά πόσο τα επικαλούμενα από τον παραιτηθέντα υπάλληλο περιστατικά, τα οποία, κατ' ισχυρισμό του, συνετέλεσαν στην παρακώλυση της ελεύθερης διαμόρφωσης της βούλησής του συγκροτούν την, κατά τα ως άνω, έννοια της πλάνης ανήκει στην αρμοδιότητα της οικείας Υπηρεσίας, λαμβάνοντας προς τούτο υπόψη όλα τα πραγματικά δεδομένα και κάθε άλλο κρίσιμο, κατά την κρίση της, πραγματικό στοιχείο.

10. Εν προκειμένω, με την υποβληθείσα αίτησή της, με την οποία ζητά την ανάκληση της πράξης με την οποία λύθηκε η υπαλληλική της σχέση, η Μ.Α. επικαλείται, αφενός μεν πλάνη της, συνιστάμενη στη, μετά την παραίτηση, δυνατότητα επανόδου της στην υπηρεσία, αφετέρου δε σύγχυση και πνευματική διαταραχή της, λόγω ισχαιμικού εγκεφαλικού επεισοδίου, το οποίο είχε υποστεί κατά τον χρόνο υποβολής της παραίτησης. Ως προς την πλάνη την οποία επικαλείται, αυτή δεν θεωρείται ουσιώδης, δεδομένου ότι δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι συντρέχει πλάνη ως προς τη δυνατότητα της, κατά το δοκούν, επανόδου στην υπηρεσία παραιτηθέντος

υπαλλήλου, ενώ, κατά πάσα περίπτωση, δεν ανάγεται σε ουσιώδες στοιχείο της κατάστασης στην οποία πρόκειται να περιέλθει ο υπάλληλος μετά την παραίτησή του. Περαιτέρω, προς απόδειξη της επικαλούμενης νοητικής σύγχυσης, η αιτούσα προσκομίζει το από 12-9-2017 ιατρικό σημείωμα εξόδου της Νευρολογικής Κλινικής του Θριάσιου Νοσοκομείου, σύμφωνα με το οποίο νοσηλεύτηκε στη Νευρολογική Κλινική του νοσοκομείου από 22-8-2017 μέχρι 28-8-2017, λόγω παροδικού ισχαιμικού εγκεφαλικού επεισοδίου, με συμπτώματα αιμωδιών αριστεράς άκρας χείρας, αριστερού ημιπροσώπου και δυσαρθρία, αιφνίδιας εγκατάστασης, συμπτώματα που διάρκεσαν περίπου 40 λεπτά. Κατά τα ως άνω αναφερόμενα η εκτίμηση του ισχυρισμού αυτού και των σχετικών με αυτόν αποδεικτικών εγγράφων ανήκει στην αρμοδιότητα της Υπηρεσίας. Κατά πάσα περίπτωση, από το σημείωμα αυτό προκύπτει ότι, κατά διενεργηθείσα, κατά τη νοσηλεία της, νευρολογική εξέτασή της διαπιστώθηκε ότι ήταν προσανατολισμένη στο χώρο, χρόνο, πρόσωπα, εαυτό, ενώ, κατά ψυχιατρική εκτίμησή της την 25-8-2017 ήταν ήρεμη, συνεργάσιμη, χωρίς διαταραχές σκέψης. Επομένως, δεν αποδεικνύεται από το σημείωμα αυτό ότι το επισυμβάν εγκεφαλικό επεισόδιο ήταν τέτοιας βαρύτητας ώστε να είχε ως συνέπεια, κατά το χρόνο της υποβολής των (πρώτης και δεύτερης) αιτήσεων παραίτησης (δύο και τρεις μήνες μετά αντιστοίχως), να μην είχε συνείδηση των πραττομένων και να στερείτο της χρήσης του λογικού και ως εκ τούτου να δικαιολογείται η ανάκληση της παραίτησής της λόγω ελαττώματος της βούλησής της. Περαιτέρω, επισημαίνεται ότι με την 21055/28-8-2017 ιατρική βεβαίωση-γνωμάτευση του Θριάσιου Νοσοκομείου συστήνεται αναρρωτική άδεια 15 ημερών για πλήρη αποκατάσταση της υγείας της. Όμως, οι χορηγηθείσες στην ως άνω υπάλληλο αναρρωτικές άδειες μετά το συμβάν (I. με την 5421/2-2-2018 απόφαση του Προϊσταμένου Διεύθυνσης του Καταστήματος Κράτησης Κορυδαλλού: α) 15 ημερών, από 28-8-2017 έως 11-9-2017, β) 1 ημέρας, την 12-9-2017 και γ) 10 ημερών, από 13-9-2017 έως 22-9-2017 και II. με την 5433/2-2-2018 απόφαση του Προϊσταμένου Διεύθυνσης του Καταστήματος Κράτησης Κορυδαλλού τριών ημερών, από 1-11-2017 έως 3-11-2017), αναγόμενες στο χρόνο υποβολής των παραιτήσεων, δόθηκαν έχοντας υπόψη την από 19-12-2017 Γνωμάτευση της Α'βάθμιας Υγειονομικής Επιτροπής, σύμφωνα με την οποία η ανωτέρω είχε διαγνωσθεί με θυρεοειδίτιδα (hashimoto) και άγχος, δηλαδή για αιτίες

άσχετες με το περιστατικό για το οποίο είχε νοσηλευθεί. Επομένως, ενόψει των ανωτέρω δεν είναι δυνατή η επάνοδός της στην υπηρεσία.

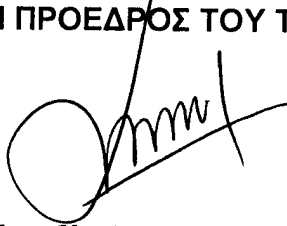
Απάντηση

15. Κατ' ακολουθία των προεκτεθέντων, επί του τεθέντος ερωτήματος, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Ε'), γνωμοδοτεί, ομοφώνως, ότι επί του ως άνω ερωτήματος προσήκει η απάντηση ότι, δεν είναι δυνατή η επάνοδος στην υπηρεσία της τέως υπαλλήλου Μ.Α., λόγω πλάνης αλλά και νοητικής διαταραχής της κατά το χρόνο υποβολής της παραίτησης.

Θεωρήθηκε

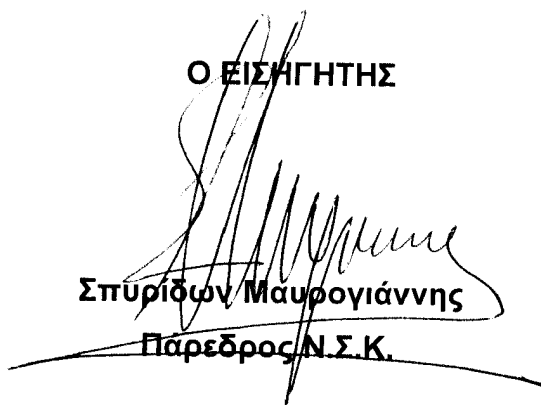
Αθήνα 13-3-2019

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Μεταξία Ανδροβιτσανέα
Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Ο ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

Σπυρίδων Μαυρογιάννης
Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.